 గ్రంథము:—

రత్న పేటిక

గ్రంథకర్త:—

మ॥ కృష్ణమూర్తి.

ఇదియొక యద్భుతమైన డిటెక్టివ్ నవల. ఈగ్రంథము పేరుబట్టియే ఇదియెట్టి నవలయై యుండవలెనో యూహింపుడు. చక్కని కాగితము. నిండు కాలికో బైండు. విలువ రూ 1.

(ఖర్చులుగాక)

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

ప్రథమ పరిచ్ఛేదము.

ఆంగ్లేయ వైద్య సర్వీసునందు లెఫ్టినెంటనై కొంతకాలము ధనార్జనముకొఱకు వెచ్చించితిని. ఎన్ని విధముల ధనార్జనో పాయములు ఆరసినను గత్యంతరము లేకపోవుటంబట్టి, సర్కారు నుద్యోగము నాశింపవలసి వచ్చెను.

రాజకీయౌషధాలయములు యందు కొన్నిమాసముల [illegible] నిర్వర్తించి, రావల్పిండికి బయలు వెడలితిని. అచటగల 17-వ భాగమగు సిక్కుచమూ సమూహమునకు సంబంధించిన ఔషధాలయమున, నుద్యోగము జేయుచుంటిని. కాని, నాదౌర్భాగ్యవశమున, శీఘ్ర కాలములోనే, కాబూలు యుద్ధము సంప్రాప్తించెను.

ని 17-వ [illegible] సిక్కాచనుగా నమునాసాను యుద్ధ[illegible]
భారమును వహించి, కాబూలునకుఁ బయలుదేరితిని. నే
సహితము-ను చేరినవాఁడ నగుటచేఁ బయనమును సాగించితిని.
ఒక సంవత్సరము పర్యంతమాఫ్గనిస్థానమందు నుద్యోగమును
నిర్వహించుచుండఁ గాలక్రమమున, ననారోగ్యమునఁబడి,
శరీర క్షీణఁ జెందితిని. కష్టముపై సెలవుఁ బైకొని, దేశమునకు
బోవ నిశ్చయించుకొంటిని. అయిన నాబ్రతుకు కొంచెము
దేశగమనమునకుఁ బూనుకొనుట [illegible]
[illegible]మునఁ గొంతకాలము శరీరారోగ్యదశ [illegible]
మేలుగ నుండుననియు, [illegible], నేను [illegible]
పలసివచ్చినది. కొంతకాలము [illegible] శరీరము మేలుగను,
యనంతరము నిజదేశమునకుఁ బ్రయాణించుకొని, [illegible]
నునకు బయలువెడలితిని. [illegible] సిద్ధానము
జేరి, నివసింపదగిన, స్థలము [illegible] నిశ్చయిం
చుకొని, చతుష్పథమార్గమునఁ జేరితిని. [illegible]
[illegible] గలయుచున్న సమయమున, హఠాత్తుగ నా
వెనుకభాగమునుండి యొకరు చేతితో, నాభుజమును దట్టుచు "[illegible]
[illegible]గారా" యని పల్కెను. [illegible] యను
సందేహమున వెనుకకుఁ దిరిగి, చూడ, దానిలో [illegible], నాకు
గూర్చి చుట్టముగ నివసించియున్న, [illegible]
నెఱింగితిని. [illegible] నాడిగ [illegible]

అపరిచిత స్థలమున, పరిచితమైన సుఖములు ప్రత్యక్ష మైనప్పుడు, నేఁ జెందిన యానందమెట్టిదో, యనుభవజ్ఞు లూహింపఁదగినది.

రామప్ర——కాబూలునుండి రాకయెప్పుడు? దయఁదలంచి యీ నిర్భాగ్యునకొక్క యుత్కృష్టమైన ప్రాంగణమునుండిరి గదా ?

నేను——నేనుతోఁబోయి, నేనెట్టి యవస్థలకుఁ బాల్పడితినో మీ రెఱింగియున్నారు.

రామప్ర——అవును. మీ దర్శనము నాకు సంతోషించి యున్నది. కొంతకాలమిూ దేశమున నివసించి, యారోగ్యముఁ బొందినపిమ్మట తిరుగఁబోయెదరు కాఁబోలు.

నేను——అవును. కొంతకాలమిచట నుండుటకు నిశ్చయించుకొంటిని. ఆరు మాసములు సెలవుఁ బుచ్చుకొంటిని.

రామప్ర——నివాసమెక్కడ ?

నేను——అదేగూర్చి యోచించుచున్నాను. జనబాహుళ్యమైన స్థలములయందున, నారోగ్యమునకు విరుద్ధముగ నుండును. కేవలము నేకాంతమును గనుటలేదు గదా ? నాకుఁదగిన యిల్లు దొరకుట కష్టముగ నున్నది.

రామప్ర——తెప్పకుండు. ఇందునకు, ... గనుండు మహాత్ముఁడొక నివాసమును గూర్చి ప్రశ్నించెను.

నేను——ఆతఁడెవ్వఁడు ?

రామప్రప—ఆతఁడు వంగదేశీయుఁడే. ఇపుడు లాహోరున కేతర కార్యార్థియై వచ్చియుండును. కొంత కాలమిచట నుండవచ్చును. కాని యాతనితో మీకు పొందిక యగునో కాదో చెప్పఁజాలను.

నేను—ఏమిచేత ?

రామప్రప—లోకములో ననేకులకు లోపములుండును గదా ?

నేను—ఉండునుగాక. అంతమాత్రమున నేమి నష్టము ? ఇద్దర మేకస్థాయియున్న కష్టసుఖములఁ జెప్పికొన వచ్చునుగదా?

రామప్రప—అట్టియెడ మఱి విశేషంబమేల ? రండు. అతనితో మీకు పరిచయముఁ గూర్చెదను. మాయింటికి సమీపమున, నొక సూచి యిల్లున్నది. మాయిరువురకు నదియే నివసింప యోగ్యమైయుండెను.

నేను—అతఁడిప్పు డెక్కడ ?

రామప్రప—ముసాఫరుఖానాలో నున్నాఁడు. (బాటసారులు నివసించుటకు నిర్మింపఁబడిన యాలయము.)

ఆశ్చర్యమున నేను "ముసాఫరుఖానాలో నున్నాఁడా ?" అని ప్రశ్నించితిని.

రామప్రప—అవును. మాటలాడిన సర్వము వినఁదగును. మేమిరువురము ముసాఫరుఖానాకు బయలు వెడలితిమి. ఆ స్థలమునఁజేరి చూడ, నొక వంగదేశీయుఁడు కొన్ని కాగిత

ములఁ జూచుచుఁ గూర్చుండి యుండెను. మేము వచ్చిన జాడ నెఱింగి చమకితుఁడై రామప్రసాదుఁ గాంచి "రండు. రండు. ఏమి సుదినము" అని పలికెను.

రామప్ర—తొలుత మీ యిరువురకుఁ బరిచయముఁ గూర్పవలసి యున్నది. ఈతఁడు మనదేశీయుఁడు డాక్టరు బాసుగారు.

అని యిట్లుపలికి రామప్రసాదు నావైపుఁ దిరిగి, యాతనిఁ జూపి, యీగోవిందబాబుగారు మనకు విశేషబంధువు" అని వచించెను.

అనంతరము గోవిందబాబు శీఘ్రముగ లేచి నాకరముఁ బట్టుకొని "కాఁబూలునుండి యెప్పుడువచ్చితిరి" అనిపలికెను. నేనాశ్చర్యమున "దమ రెట్లు నన్నెఱుంగుదురు." అని జిజ్ఞాస జేసితిని. ఆతఁడు చిఱునగవున "నెఱుంగ కేమి? తమతో సంభాషింప నభిలాష నాకు మెండుగ గలదు. దేశస్థుడు విదేశమునఁ గనఁబడునపుడు నిశ్చయముగ సంతోషము కలుగును.

రామప్రసాదు మాయిరువురఁగాంచి "మీ రిరువురు నివాస యోగ్యమైన గృహమునకు నాతురతఁ గలిగి యున్నారు. మాయింటికి సమీపమునం గల గృహమున మీ రిరువురు నివసింపవచ్చు" నని పలికెను.

గోవిం—అట్లయినఁ గావలసినదేమున్నది? ఇరువురము

గలసి మెలసి యుండుటకు బూర్వమించుక పలుకవలసి యున్నది. నేను పొగాకు విశేషముగ నుపయోగించువాడను. ఇందుకెట్టి యాతంకము లేకున్న నేను నివసింప నంగీకరింపగలను.

నేను—నాకట్టి యాతంకము లేదు. నాకుసహితమట్టి యభ్యాసమున్నది.

గోవిం— అట్లయిన సరియే. అంత్యనిష్ఠురము కన్న నాది నిష్ఠురము మేలుగదా యని యట్లంటిని. నాకప్పుడప్పుడొక వ్యాధి పీడించుచుండును. అట్టితఱి నేను మౌనము వహించి యుందును. క్రమముగ రెండు మూడు దినంబులకు నివారణమగును.

నేను—దైవము మనయిరువురకు ననుకూలము గలిగించినాడు. అట్లయిన, నొకరికొకరు, తోడ్పడ వలనుపడును.

గోవిం—అట్లయిన సరియే. నాతోఁ బ్రసంగింప, నప్పుడప్పుడు పరులు వచ్చుచుందురు. మీకెట్టి యయిష్టంకియు నుండదని తలంచెదను.

నేను—మీకొఱకైన నాకొఱకైన నెవరైన వచ్చునప్పుడెవరికైన, కష్టమేముండును ?

గోవిం—నేనప్పుడప్పుడు చితారు వాయించుచుందును. మీరు సంగీతప్రియులైన నెట్టికష్టముండదు.

నేను—సంగీతమనిన, నా చెవిఁగోసి యిచ్చెదనే.

గోవిం——మంచిది. చాల యనుకూలముగ నున్నది. పలుక నలసినరీతి ననుసరించి పలికితిని. విశేషమేమియు లేదు.

ఈవిధముగఁ బలుకుచున్న యితని సంభాషణము విని, యాశ్చర్యముఁ బొందితిని. అనంతరము నేనతనిం గాంచి "చూచితిరిగదా నాయారోగ్యస్థితి. ఈపురమునఁ గొంత కాలముండ నిశ్చయించుకొంటిని" అని పలికితిని.

గోవిం——శరీరమాద్యం ఖలుధర్మసాధనమ్మని, యారోగ్యము ముఖ్యముగఁ జూచుకొనవలెను.

అని యిట్లుపలికి గోవిందబాబు రామప్రసాదుఁ గాంచి, "నమువుడొకమారా గృహముఁజూచుట మంచి" దని యని యెను. అనంతరము మేము మువ్వరమొక బండిపైఁ గూర్చుండి వెడలితిమి. రామప్రసాదు, గన్న్యస్థానముఁజేరిన యనంతరము, మఱియొక గృహమునకుఁ గొంపోయెను. ఆ యిల్లు నివాసయోగ్యముగ నున్నది. సఱుగడలఁ గల ప్రాకారములతో, నాయిల్లు సురక్షితముగ నున్నదని చెప్ప వచ్చును. పెరటిలో నుద్యానవనము సహితము గలదు మాయిరువురకా గృహము చాల యనుకూలముగ నున్నది. ఆదినముననే, మేమా గృహమునఁ బ్రవేశింప నిశ్చయించు కొంటిమి. అనంతరము సంధ్యాసమయమునకుఁ బూర్వము, మేమిరువురమాగృహముఁ జేరితిమి. రామప్రసాదు, మా

యందు దయయుంచి, వంటవానిని, సేవకుని నియమించి, మా మేలరయుచుండెను. మమ్ము విడచి, రామప్రసాదు పోవుచుండ, నేనుసహిత మతని వెంబడించితిని. ఆతఁడు చిఱునగవున ననుఁగాంచి, "గోవిందబాబు నెఱింగితిరా" అని పలికెను.

నేను—క్రమక్రమముగ నెఱుంగఁగలను.

ఆతఁడు తిరుగ చిరునగవున "మీరాతని నెఱింగినను నెఱుంగనున్నను, నెఱుంగఁజాలకున్నను, నాతఁడుమాత్రము మిమ్మెఱుంగఁ జాలెను. జనులలో బుద్ధిమంతులు సహిత ముందురు." అని పలికెను.

నేను—ఇప్పటి కెఱుంగఁజాలకుంటిని. ఇతని యుద్యోగ ధర్మమెట్టిదో యెఱుంగవలసి యున్నది.

రామప్ర—"క్రమముగ నెఱుఁగుదురుగాక" అని పలికి చిఱునగవున తనదారిఁబోయెను.

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

ద్వితీయపరిచ్ఛేదము.

తొలుత, గోవిందబాబుతో నివసించుట కష్టమగునో లేక సుఖమగునోయని వితర్కించితిఁగాని, కాలక్రమమున, నాతని పొందిక, నాకు మోదావహముగ నుండెను. అతఁ డింటనుండు నప్పుడు, క్షణమైన వ్యర్థముగ వెచ్చింపక, తన కాగితములఁ దన దినచర్యలఁ జూచుకొనుచుండును. భోజనానంతరము సాధారణముగ నతఁడు పైకిఁ బోవుచుండును. అప్పుడప్పుడు రాత్రికాలము నందు మాత్రము నాతో నిష్టాలాపములు నాడుచుండును. ఒకప్పుడు తన చిత్రాలను

ప్రయోగించుచుఁ బాడుటయుఁ గలదు. ఆతఁడీ వాద్యము నందు మిక్కిలి నిపుణుఁడని గ్రహించితిని.

మొదట, నేను భావించిన ప్రకారమునంగాక యతనికీ దేశమునందు స్నేహితులు గలరు. ఒక దినమున నతనితో పోలీసిన్స్పెక్టరు మాటలాడుచుండుట వినియుంటిని. మఱి యొంకు దినమున సూర్యమల్లుఁడను నొకఁడు వచ్చి యితని తో మాటలాడుటయుం గాంచి. వానికై, సాధారణముగ వచ్చుచుఁ బోవువారుఁ గ... గాంచితిని. ఆతఁడు వారి తో రహస్యముగ ముచ్చటించుచుండుట, నప్పుడప్పుడు నా వీనులఁ బడియెను. ఆపలుకు లెట్టివో యించుకంతయు నెఱుంగను. ఆపలుకు లెట్టివి యుండునో, అను కోరిక యు నాకు లేకుండెను. ఆతఁడు నిర్వర్తించు కార్యమెట్టిది యో, నేనెప్పుడైన గ్రహింపఁగోరి యుండను. ఒక యింట నుండు నప్పుడు పలుకకుండుట లౌకికమునకు విరుద్ధమను తలంపున, నేనప్పుడప్పుడు ముచ్చటించుచుండెడు వాఁడను గాని, యతనితో, విశేషపరిచయమునకు మాత్రము, నాహృదయ మొడంబడకుండెను.

ఒక దినమున, నొక వ్రాత పొత్తమతని సమీపమునఁ బడి యుండగాఁ గాంచితిని. ఆపుస్తకనామధేయము, జీవిత పరిశ్వేతకణమని యొప్పుకొనినది. ఈనూతన నా... పుస్తకముఁ బఠింప, విశేషకుతూహలము నాహృ...

నంకురించెను. ఆపుస్తకమెట్టిదై యుండునో, పఠించినంగాని, విశేషానందముఁ బొందఁజాలకుంటిని. ఒకమనుష్యుఁడొక యంశమునందెంత పర్యంతముఁ దన యావచ్ఛక్తియు నుపయోగింప వలనుపడునో, అంతపర్యంతముఁ దనశక్తి వినియోగింపఁ గలడని మాత్రమే యాపుస్తకమునం గల సారము. ఆకారముచే, నింగితముచే, ముఖసౌష్ఠవముఁబట్టియు, సంభాషణముఁబట్టియు, వర్తనముఁబట్టియు చేష్టలబట్టియు నేత్రములఁబట్టియు మనోభావము నెట్టివాఁడైన గ్రహింపఁజాలునని యాపుస్తకమునఁ జర్చింపఁబడియుండెను. మఱియు:—"చింతాశీలుఁడగు లోకజ్ఞుఁడింతకుఁ బూర్వము నేఁదాను సముద్రముఁజూడఁ జాలకున్నను, నుప్పునీటిఁ గాంచునపుడా నీరు సముద్రమున సహితముండునని యూహింపఁ జాలినట్లు, సమస్త విషయముల నాలోకజ్ఞుఁడొక యంశముఁ బట్టి గ్రహింపఁజాలును. అట్టి యీ విద్యాభ్యాసము విశేష పరిశ్రమముచే నభివృద్ధిఁబొందును. బహువిధముల లోకమును గ్రహింపఁ జాలినగాని, యీపైవిద్యా శిక్ష యలవడదు. సమస్త విషయములయందు, దృష్టి నిగిడించినంగాని యీపై తత్వము సాధ్యముగాదు. ఈరూపమున సాధింపఁజాలిన వాఁడు, సమస్త మనుష్య లోక వ్యవహారమునంగల సత్యము గ్రహించి, నిర్విఘ్నముగఁ గార్యముల నిర్వర్తించుకొని, జీవింపఁగలుగును." అనియున్నది.

నేనా గ్రంథమింత పర్యంతము పఠించి, విడచిపెట్టి నేనిట్లు పలికితిని. "చెప్పవచ్చుఁ గాని చేయ సాధ్యముగాదు. ఈ విధముగఁ జేయఁ బూనుకొనిన దుఃఖములు సంభవింప వచ్చును."………

ఆతఁడీ పలుకుల విని, ననుఁగాంచి ఏమనుచున్నారని ప్రశ్నించెను.

నేను—ఈగ్రంథముఁ గాంచితిని. మీరు సహితము పఠించి యున్నారు. కేవలము చదువుటయెఁ గాక, యచ్చటచ్చట ముఖ్యాంశములక్రింద గీఱల గిసియు నున్నారు. ఇట్టి పలుకులఁ బలుకవచ్చుఁ గాని కార్యాచరణము మాత్ర మసాధ్యము. ఈ గ్రంథ కర్తను జన బాహుళ్యము గల, ధూమ శకటమున మూడవ తరగతియందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి "అయ్యా! ఈ జనుల మనోభావముల, వారి వారి స్వభావముల నెఱుంగఁ గలరా" యని ప్రశ్నించునపుడు నిశ్చయాంశము వ్యక్తమగును. అట్లతఁడు చెప్పఁజాలిన, లేక మఱి యెవరైనఁజెప్పఁజాలిన వేయి రూప్యములనొసంగెదను.

గోవిందబాబు చిఱు నగవున "తమకట్టి యుద్దేశమున్న, మీరు వేయి రూప్యములఁ గోలుపోవుదురనిన సందేహాము లేదు. ఈ గ్రంథ కర్తృత్వము నాపై నున్నది." అని పలికెను.

నేను నిశ్చేష్టుఁడనై యాశ్చర్యమునొంది, "మీరీ గ్రంథ

మును వ్రాసినారా" ?

అవును. నేనే వ్రాసినవాఁడను. నేను చిన్నతనమున, విన్నంతయుఁ గన్నంతయు, నించుకంత వ్రాయఁ గలిగితి. ఈయంశములు నా హస్తగతములై యున్నవి. మీరిందుఁ గూర్చి యసంభవమని పలికినారు. ఎంతమాత్రమసంభవ ము కాదు. ప్రయత్నించిన, నంతయు విశదమగును. అసత్యముగాదు, ప్రకృతమీవిద్యపై నా జీవితమున్నది.

నేను—ఎట్లు ?

గోవిం—నేను నిశ్చయముగ నొక యుద్యమమున నిమగ్నుండనై యున్నాను. మీరు వైద్యులు గదా ? రోగి యేరోగముచేఁ బీడింపఁబడుచున్నాఁడో, వైద్యుఁడు గ్రహింప జాలుఁగదా ? మీకీ యంశము అనుభవములోనున్నదే గదా ?

నేను—అవునది నిశ్చయమే. ప్రావీణ్యముఁగల వైద్యుఁడు గ్రహింపఁజాలును.

గోవిం—ఆలాగుననే, నే నొక రహస్య పరిశోధకుఁడను. జనులత్యాచారుల దురాచారములచేఁ బీడింపఁ బడునప్పుడు నేను గ్రహింపఁ జాలుదును. సర్కారువారి యాధీనమున నున్న పరిశోధకులు సహిత మప్పుడప్పుడు నన్నడుగు చుందురు. నాకుఁ జెందవలసిన, ధనము సహితము లభించు చుండును.

నేను—మీరు గృహమునందుండియే, విన్నంత మాత్ర మున, సత్యాచారుల దురాచారముల గ్రహింపఁజాలుదురా?

గోవిం—అవును. ఈవిద్య నేను బహుపరిశ్రమములచే గ్రహింపఁ జాలితిని. ఇదియే నా యుద్యోగము. అట్లని యెల్లకాలము గృహమునందుండియే పరిశోధించుట లేదు. భరత ఖండమునం గల మహామహులగు రహస్య పరిశోధకు లప్పుడప్పుడు నన్నీయంశమున నడుగుచుందురు. అనేకస్థల ములనుండి యిందుకొఱకై నన్నుఁజూడ వచ్చుచుందురు.

నే నీపలుకుల కెట్టి ప్రత్యుత్తరము నొసంగకుంటిని. అంత నతఁడు నన్నుఁగాంచి నాపలుకులయందు మీకు విశ్వాస ము చాలకున్నది. నేను నిన్ను నాటిదినమున "కాబూలు నుండి యెపుడు వచ్చినా" రని ప్రశ్నించితిని. జ్ఞప్తి యు న్నదా?

నేను—అవును. జ్ఞప్తి యున్నది.

గోవిం—నే నెట్లెఱుంగఁజాలితినో మీకు విశదమైనదా?

నేను—నన్నుగూర్చి మునుగా మీతో నెవరైనఁ జెప్పి యుండవచ్చును.

గోవిం—అట్లుకాదు. మీరు వైద్యులని వింటిఁగదా? మీరు ధరించిన దుస్తులఁబట్టియు, మీరు పాదముల ధరిం చిన పాదరక్షలఁబట్టియు, మీశరీర జీర్ణావస్థఁబట్టియు, నిం చుక గ్రహింపఁ గలిగితిని. అనంతరము మీరు కాబూలు

యుద్ధమునకేగి యుండురని యెఱింగితిని. సెలవుఁ గైకొని వచ్చియుండ వచ్చును.

నేను—అవును. బాగుగనే యున్నది. ఇందసంభవ మేమియు లేదు. మీ పలుకులఁబట్టియు, మిమ్ముఁ జూచియు, జూడ ఫ్రాంసు దేశమునంగల "గోయెండులికో" యను ప్రఖ్యాత రహస్య పరిశోధకుఁడు జ్ఞప్తికి వచ్చును.

చిఱునగవున గోవిందబాబు, "లికో ప్రఖ్యాత పురుషుఁడనుటలోఁ సందేహము లేదు. గాని విజ్ఞాన పురుషుండని మాత్రము చెప్పఁజాలను. లికో దేని నాలుమాసములలోఁ జేయఁజాలునో, నేను దాని నొక దినమునఁ జేయఁగలుగుదును.

నేను గోవిందబాబు మాటలచే మిక్కిలి విరక్తిఁ జెందితిని. లోకమహంకార పూరితమని భావించితిని. నేనేమియుఁ బలుకక, గవాక్షమునుండి మార్గముఁ జూచుచుంటిని. అంత నొక మనుష్యుఁ డొక గృహముఁ గూర్చి వెదకుచున్నట్లు గ్రహించితిని. నేను గోవిందబాబుఁ గాంచి "మార్గమున నొకమనుష్యుఁడొకగృహముఁగూర్చి వెదకుచున్నట్లున్న"దని పలికితిని. గోవిందబాబా మార్గమునకు ముఖముఁ ద్రిప్పి చూచి, "ఇతఁడా?" అని పలికి, యింతకుఁ బూర్వము సర్కారువారి పటాలములో సుబేదారుగ నుండి, యనంతరమా యుద్యోగమునుండి విముక్తుఁడై, యిప్పుడు

పోలీసు జమాదారుగా నున్నాడు."

నేను—ఈపలుకులకేమి తెలుపు. ఇతఁడు చెప్పుదానిఁ బట్టి యనంతరము విశ్వసింపఁగలను.

ఇట్టి తరుణమున, నాతఁడు మాగృహమును బ్రవేశించి, మమ్ము సమీపించి యిట్లనెను. "గోవిందబాబుగారికై వెదకుచుంటిని. ఈ గృహమాతనిదై యుండునా?"

గోవిం—నేనే, యా గోవిందబాబును. మీకుఁగావల సినదేమి?

అతఁడు గోవింద బాబునకు సలాముజేసి, డిటెక్టివ్ ఇన్స్పెక్టరుగారగు సూర్యమల్లుసాహెబువారీ యుత్తరమొ సంగిరి." అని లేఖ నొసంగెను.

గోవిందబాబా లేఖఁగైకొని చదువుచుండెను. నేను వచ్చిన యాతనితో నేమిపనిచేయుచున్నావని ప్రశ్నించితిని. ఆతఁడు "పటాలములో సుబేదారుగా నుండి, యిప్పుడు పోలీసు జమాదారుగా నున్నానని పలికెను. అనంతరము గోవిందబాబునుండి యెట్టి ప్రత్యుత్తరముఁ గైకొనకయే, సలామని చెప్పి యతఁడు పోయెను.

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

తృతీయ పరిచ్ఛేదము.

గోవిందబాబు లేఖఁగల విషయముల నెల్ల గ్రహించి, నన్నుఁగాంచి "ఈ లేఖఁ గైకొని వచ్చిన జమాదారు నింతకుఁ బూర్వము గాంచియుండు నను నభిప్రాయము మీకుండ వచ్చును. ఏంతమాత్రమీతని ముఖమైనఁ గని యుండను. నామమైన వినియుండను." అని పలికెను.

నేను—అట్లయిన నితఁడు మొదట పటాలములో నున్న వాఁడు పిదప పోలీసులోఁ జేరినట్లూహించితిరి ?

మందహాసము ముఖమున నంకురింప గోవింద బాబు

పోలీస

"గ్రహించుటలో నసంభవ మేమియు లేదు. విచారుసహిత మీవిద్య నభ్యసించినం దెలియఁజాలుదురు. ఈ జమా దారుని వక్షస్థలమున నొక పతకము వ్రేలాడు చుండుటఁ గాంచితిని. పతకమనునది సాధారణముగ సిఫాయిలకు లభింపదు. కనుక, సుబేదారై యుండునని యూహించి తిని. పిమ్మట ప్రాయము సహిత మతిక్రమించుటఁ బ్ట్రి యించుక గ్రహించితిని. మఱియుఁ దలపై జమాదారులు చుట్టునట్టి పాగా యుండుటఁబట్టి, పెనమను పుచ్చుకొని పోలీసులో జమాదారుగాఁ జేరి యుండునని యూహించితిని. ~~ఆకాశము~~లందుండు దృష్టి నిగిడించి చూచిన యెడల సర్వము తేటతెల్లమై మనోగతమగు ననుటలో సందేహము లేదు." అని పలికెను.

నేను—నిశ్చయముగ నాశ్చర్యము పొంద వలసినదే. సందేహము లేదు. అనంతర మతఁడా లేఖను నాహస్తము నందిడి పఠింపుమని పలుకగా నే బఠింప నారంభించితిని.

" ప్రియ గోవిందబాబూ !

నిన్నటిదినము రాత్రి సిటీమహాలు సమీపమున, భయంకరమైన ఘోరకార్యము సంభవించెను. అది యంత యు నభేద్యమై దురూహ్యమై యున్నది. రాత్రి రెండు గంటల సమయమునకు, రక్షకభటుఁడొక నిర్జన గృహము నందు దీపము వెలుఁగుచున్నట్లు, చూచెను. అటకే,

తలుపులన్నియు వెల్లడిగాఁ దీయఁబడి యున్నవి. ఆయింటి బల్లపై, నొక మృత కళేబరము పడియుండెను. తత్క్షణమే నే నెక్కింగి యటకేగి చూచితిని. అందము చందముంగని నాత, మహారాష్ట్రుని కళేబరముగాఁ గన్పట్టు చున్నది. గృహమంతయు రక్తమయమై యున్నది. మృతకళేబరమున నెట్టి గాయమైనఁగన్పట్టదు. జేబులో నేఁబదిరూప్యములు, రెండుత్తరములు మాత్రము గలవు. అందొక యుత్తరము పై విలాసము "శంకరరావు పాండురామ్, కేరాఫ్, పోస్టుమాస్టర్, లాహోరని యున్నది. మఱియొక దాని పై విలాసము "బాలకృష్ణ లక్ష్మణరావు, కేరాఫ్, పోస్టుమేస్టరు, లాహోర్" రని యున్నది. ఒకటి తెఱవఁబడి యున్నది. మఱియొకటి యట్లు లేదు. అన్నియు యథాస్థితిలోనే యున్నవి. మీరొకమారు దయయుంచి, వచ్చినట్లయిన సర్వము విశదమగును. మీకు, మాకు లోకమునకు సహితము మేలుగనుండును. మీ కై నిరీక్షించుచున్నారము.

ఇట్లు విధేయుఁడు,

సూర్యమల్లుఁడు."

నే నీవిధముగనున్న లేఖఁ బఠించిన యనంతరము గోవింద బాబు ననుఁగాంచి యిట్లనెను. "సూర్యమల్లుఁడు లాహోరు పోలీసువారి ప్రధాన రహస్య పరిశోధకుఁడు. పూర్వమున

గో మొదగిరిలో యిన్‌స్పెక్టరుగనుండి ప్రఖ్యాతిఁ గాంచిన యతఁడు, నాకదకష్టదప్పుడు వచ్చుచుండెడు వాఁడు. అతని పేరు రామప్రసాదుండు. వీరిరువురు బంధువులు. వీరిరువురు మిక్కిలి నేర్పరులైనవారు. వీరు రహస్య కార్యముల భేదిం చుటయందు పేరుపడినవారు. ఈ ఘోరకార్యముల భేదింప నెట్టియుపాయమునైన గానఁజాలక నన్నుఁగోరుచుందురు ఇట్టికార్యములయందించుకంత యుపాయము వారెఱుంగఁ జాలిన, నిర్విఘ్నముగ, జాతుర్యముఁ జూపఁ జాలుదురు."

అతఁడీవిధముగఁ బలుకుచుండ నేను మిక్కిలి యాశ్చర్య మున మ్రానుపడియుంటిని. అనంతరము నేనించుక చనవుఁ గైకొని "ఇఁక మీకాలస్యము చేయరాదు. మీకై శక టముఁ దెప్పింతు" నని పలికితిని. అతఁడు చిఱునగవున, "నేన చటికిఁబోవ నిశ్చయించుకొన లేద" ని పలికెను.

నేను—ఎందుచేత. మీకీ కార్యముఁ బూనుకొన నిచ్ఛ లేకయున్నదా ?

గోవిం—నేనీ కార్యమునఁ బనిచేసి, సాధించిన, యూ మెప్పు, వారికిఁ జెందుఁ గాని, నాకుఁ జెందునా ?

నేను—కార్యము సాధించిన యనంతరము, మీ సహా తము మెప్పొందకుందురా ?

గోవిం—మీకు నాయాశీర్వచనములు. మీరు నాతో వచ్చెదరా ? అంతయుఁ గనుంగొని రావచ్చును.

భటునిఁగాంచి గోవిందబాబిట్లనెను. "నిన్నరాత్రి ఘోర హత్య యేస్థలమున సంభవించెనో యెఱుంగుదువా"?... "చిత్తము. దయచేయుఁడ" ని యతఁడా స్థలముఁ జూపించెను. మేము సమీపించి చూడఁగా, నలుగడల, నావరణము, నెదురుగ ప్రవేశద్వారము, దానినుండి యింటి పర్యంతమొక మార్గము నుండెను. ఇంటిగోడపై నొకబల్ల కొట్టబడియుండెను. ఆబల్లపై "నిల్లద్దెకీయఁబడు" నని హిందీ భాషను వ్రాయఁబడి యుండెను. రాత్రి వర్షము కురిసి యుండుటచే, నామార్గమున, పాద చిహ్నములు, బండి వచ్చినట్లు తెలుపుడుజేయు చక్రముల చిహ్నములు గానగపడుచుండెను.

గోవిందబాబు [illegible] గృహమునఁ బ్రవేశించుననియు, మృతకళేబరముఁ గాంచుననియు నూహించితిని. ఆతఁ డట్లు చేయుటకుమారు, మార్గమును విశేషముగ పరామర్శింప నారంభించెను. నలుగడలఁ బరికించి మెల్లగా మార్గమునుండి వెడలి, పచ్చికయున్నస్థలముపై నడువనారంభించెను.

గృహము సమీపమున నిలిచియుండిన రక్షకభటుఁడొకఁడు, వింతఁజూడవచ్చిన జనసమూహముఁ దోలుచుండెను. అంతమాత్రమున జనసమూహమా మార్గమును విడువలేదు. ఇంట నేమిచేయుచున్నారో యను తలంపునఁ, గుతూహలము గలవారై, తలలఁ బైకెత్తి యెల్లరు నని

...మ నేత్రములతో, నాయింటివైపుఁ జూచుచుండిరి. నేను సమీపించిన తోడనే, యారక్షకభటుఁడు సలాముచేసి, నిక్కొని నిలువఁబడెను.

ఇంతలో సూర్యమల్లుఁడు సమీపించి యిట్లు పలికెను. "మీరు వచ్చియుండుటఁబట్టి, కార్యభారమునుండి విముక్తుఁడ నగుచున్నాను. తమకు సమస్తము విశదమగునట్లు సర్వము యథారీతిగ నేయుంచితిని."

గోవిందబాబు, సూర్యమల్లునకు ... జూపి యిట్లనెను. "జనసమూహామీ మార్గమును ...కుండు పూర్వస్థలమును మీరు బాగుగఁ బరికించియుండురా"?

సూర్యమల్లుఁడు ప్రమానుపడి పలుకఁజాలక, శూన్యదృష్టిని నలుగడలఁ బరికించుచు మెల్లగ "లోపలికేగ గుతూహలముఁగలవాఁడనై యుండుటఁబట్టి యీమార్గముఁ బరిశోధింప జాలకుంటిని. ... నిలువబడి యుండెను. ...బాగుగఁ జూచియుండవచ్చును."

గోవిం—మిక్కిలి సామర్థ్యముఁగల మీరిరువురు నేమఱి యుండరని తలంచెదను.

సూర్య—అవును. మేమిరువుర మీ కార్యము నందు నిమగ్నులమై యుండుటఁబట్టి యేమఱియుండము.

గోవిం—వారిరువురు బండిపై నీమార్గమునకు వచ్చియుందురా?

సూర్య—లేదు లేదు.

గోవిం—అట్లయిన నడువుడు. లోనికేగుదము.

మేమెల్లరమా గృహమునఁ బ్రవేశించితిమి. ఆగృహము నేఁడు దినములనుండి నిర్జనమై యుండుటఁబట్టి ధూళి రెండు మూడంగుళములయెత్తున మెండుగ నిండుకొని యుండెను. గృహమధ్యప్రదేశమున మృత కళేబరము పడి యుండెను. నేను యుద్ధరంగమున భయంకర స్వరూపములఁ గల మృత దేహములఁ జూచియుంటిని. ఇట్టి మృత కళేబర వికట వదన మండలముఁ జూచియుండను. చచ్చిపడియున్న యీతఁడు మిక్కిలి పాపాత్ముండనియు, మృత్యు సమయమున భయోద్రేకమున పీడితుండై యుండెననియు బోధపడుచుండెను. ఈ మృత కళేబరముఁ జూచినయంత నారక్త నాళములయందు రక్తము విశేషముగఁ బ్రవహించుచుండెను. నేను గోవింద బాబుఁ జూడ, నతఁడు స్థిరచిత్తమున మృత కళేబరమును నిదానించి పరీక్షించి చూచుచుండెను. నేనప్పు డెట్లుండవలెనో యట్లుంటిని. ఏమైయుండునో యను సందేహము మాత్రము నాహృదయమున నంకురించి వ్యాపించుచుండెను.

గోవిందబాబంత, మృత కళేబరమును సమీపించి పరిశోధించుచుండెను. వారలంగాంచి, తీవ్రదృష్టి నిగిడించుచు "మీరెట్టి ఘోరకార్యమునందైన, నెట్టి చిహ్నములనైనం దొలుతం జూచియుండరు గదా? ప్రతి ఘోరకార్య మీ విధముననే, తొలుదొల్త దుర్భేద్యమై, క్రమ క్రమముగ విశదమగుచుండును. ఆయంశమటులుండ, నీమృత కళేబరమున నెట్టి యాయుధ చిహ్నమైనం గనుపట్టుచున్నదా? అటుపైని, గృహాంతికము రక్తమయమై యుండుటయుం జూచియున్నారు గదా?" అని పలికెను.

అంత వారిరువురు గోవిందబాబుం గాంచి, యేమియు నిర్ణయింపజాలని వారలై "మేము పరిశీలించుటయందెట్టి లోపముండదు. శరీరమున, నేత్రాప్రదేశమునైన, నాయుధ ఘాత చిహ్నములు గన్పట్టవు." అని మాఱుపలికిరి.

గోవిం—అట్లయిన నీ రక్తము మఱియొకనిదై యుండవలెను. అతండే యీ ఘోరకార్యమునకుం గారణభూతుండై యుండుననియూహించుచున్నాను.

రామసి—అది యెట్లు యుండును?

గోవిం—దాని విధానమూహించినం దెలియదగును. సమయముంబట్టి యసంభవ కార్యములు సంభవములగుచుండును. మీరు బొంబాయి నగరమున సంభవించిన పేష్టనజీ తోరావజీల హత్యలంగూర్చి యెఱింగియుందురా?

రామసి— నేనెఱుంగను.

గోవిం—పరిశీలింపవలసిన యవసరమున్నది. శైయుండెను
ప పలెను. సంసారమున నూతనాంశములున్నట్లు గ
జరుగుచున్న కార్యములు జరుగుచున్నవి. ఎప్పటి కప్ప
నంతయుఁ గ్రొత్తయుఁ గన్పట్టును. అని యిట్లు పలుకుచు
గోవిందబాబు, మృత కళేబరమున, నాపాద మస్తకమును
నెట్టి చిహ్నమైనఁ జూపట్టునేమో యను నాసతోఁ దిలకించు
చుండెను. అనంతర మించుక తల పైకెత్తుచు, నిట్టూర్పు
విడచి, లేచి "యీయుధవూలమున మృత్యువు ప్రాప్తించ
లేదు. రక్తమీతనిది కాదు. మఱియు రూపాయిలున్న
యున్నవి. అందుచే రూపాయలకై యీతని చంపియుండరు.
ఇతరాంశములు చర్చనీయములు. ఇఁక నీమృతకళేబర
ముఁగైకొని పోవచ్చును." అని పలికెను.

అనంతర మామృత కళేబరముఁ గైకొని పోవుటకు నేర్పా
టులు జరిగెను. శవవాహకులు కళేబరముఁ బైకెత్తుచుండ
బట్టనుండి, బంగారపుగనున్న కర్ణభూషణము (Ear-Ring)
టక్కున నేలఁ బడెను. రామసింహుఁడు శీఘ్రగమన
మున సమీపించి, యాభూషణముఁ గైకొని వచ్చి, "చూ
డుడీభూషణము నలంకరించుకొనఁ దగినవారు స్త్రీలు గదా?
అందుచే నీస్థలమునకొక వనితయు వచ్చియుండవలెను." అని
పలికెను.

గోవిందబాబు ఈ కర్త భూషణమును బలిసినీటిని జూచితిమి. శోధించుచు — నిప్పటికి రహస్యమంతయుఁ దెలియవచ్చును. “మీరా — ఈ స్వీకార కార్య రహస్య నిజతత్త్వమాతరాత్మకముఁ దాఁ మన [illegible].

గోవిందబాబీకరింపగా బాబూ వారిరువురు నిట్టి ప్రత్యుత్తరము నీయఁజాలక [illegible] మిన్నకుండిరి. అంత గోవిందబాబు వారి [illegible], తపాలాఫీసున కేరినైన, నీ యుత్తరములఁగూర్చి యెట్లాగఁ బాసియున్నారా” అని ప్రశ్నించెను. ఆప్రశ్నకు సూర్యమల్లుఁడు “మేము మాకుఁగూర్చి యేమఱి యుండలేదు. వచ్చిన యీతని సేవకుఁడు తపాలాఫీసున కుత్తరములకై యేగినట్లు పోస్టు బాటోత్రితు సేవకుని మూలమున, నీగృహమునందు నీతఁడున్నట్లు తెలిసికొని యీతనికుత్తరముల నిచ్చినట్లు మాకు తెలిసినది. ఆపోస్టు బాటోత్రితుకై మేము నన్నమానము పంపించి యున్నాము.” అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

గోవిం—అట్లయిన సరియే. ఇతని జేబులోనున్న యుత్తరములు “నాశిక” నుండి వచ్చినట్లు తెలియుచున్నది. నాశికాపురమునకు తంతివార్త నంపియున్నారా ?

సూర్య—ఆహా ! పంపియున్నాము. ప్రత్యుత్తరము రాలేదు.

గోవిం—మీరు పంపియున్న తంతివార్త వినుటకుఁ

గుతూహలమును గలిగియున్నాను.

సూర్య—ఈ ఘోరకార్యమును దెలుపుచుండు బంకియున్నది

గోవిం—కేవలమింతయేనా ?

సూర్య—ఇంకను విశేషమున్నది.

అట్టి తరుణమున రామసింహుండు పశ్చిమదిక్కునఁ గల గోడవైపుఁ జూపుచుఁ "జూడుఁడు. చూడుఁడు." అని హెచ్చరించెను.

మేమెల్లరమా దిక్కునఁ గలయఁ జూచునప్పటికి నచ్చట పెద్ద పెద్ద యక్కరములతో నేమియో వ్రాయఁబడి యుండెను. సమీపమునకేగి చూడఁగా, రక్తముతో, విస్ఫుటముగ నిట్లు వ్రాయఁబడెను.

"షాజా"

రామసింహుండుత్సాహమునఁ "జూచితిరా! రక్తాక్షరముల నిట్లు వ్రాయు సమయమున, ముద్దముద్దలుగ రక్తము పడియుండెను. ఇతఁడాత్మహత్యఁ జేసుకొని యుండఁడు. ఇతనిఁ జంపిన యాతఁడు రాత్రికాలమున వ్రాసిపోయెను."

సూర్య—సమంజసముగానే యున్నది. దీనిఁ జూచిన యనంతరము నీకుదయించిన భావమేదో తెలియఁజేయుము.

రామ—ఈ ఘోరకార్యమునందొక స్త్రీ సహితము కలసి యున్నట్లూహించెదను. అనంతరము తెలియనగును. ఆ స్త్రీ నామధేయము, "షాజాదీ" అని తెలియుచు

న్నది. రక్తమున, సియ్యది వ్రాసినయాతఁడు తొందరచే వెడలియుండును.

గోవిందబాబింత పర్యంతము మౌనమున నుండి "ఇంత పర్యంతము నేనీగృహము విశేషముగఁ పరీక్షింపకుంటిని. మీ కెట్టియాతంకము లేకయున్న నేఁజూడఁ గలను." అని పలికెను.

అనంతరము వారిరువురు నేక వాక్యమున "అవశ్యము చూడవలెను." అని వచించిరి. వెంటనే, గోవిందబాబు జేబులోనున్న కొలతకుఁ బనికివచ్చు టేపుఁ బయికిఁదీసి, యింటిగోడలఁ గొలువ నారంభించెను. ఇంటి నలుగడల విశేషముగఁజూడ నారంభించెను. కావలసిన యంశములఁ గాగితముపై వ్రాసుకొనెను. అనంతరము తన యొద్దనున్న దర్పణ రూపముననున్న "సూక్ష్మదర్శిని" యను నొక దానిని గైకొని, యచ్చటచ్చటఁగల రక్తచిహ్నములఁజూచుచుండెను మేమెల్లఱమాతని చేష్టితములఁ జూచుచుంటిమి. పిమ్మట గోవిందబాబు, మమ్ముఁగాంచి "చేయవలసిన కార్యము ముగిసినది. మనము పోవచ్చు" నని పలికెను.

సూర్య—మీరు నిశ్చయించినదేమి ?

గోవిం— మీ యభిప్రాయముతో నేకీభవింపఁ జాలను. మీ రెంతవఱకుఁ బ్రయత్నింప నిశ్చయించితిరో, యది యిప్పుడి మీ యభిప్రాయమూలమునఁ దెలియఁజేసిన యనంతరము,

భటుఁడు—నేఁజూచినదంతయు నివేదింపగలను. రెండు గంటల సమయమునకు యథాప్రకారముగ, నేనచటి కేగి యుంటిని. నాతో నింకొక రక్షకభటుఁడు సహితము వచ్చి యుండెను. అతఁడింకొక వీధికి, కొంతకాలమునకుఁ బోయి యుండెను. నేను సిటీమహాలు వీధికిఁ బోయి యుంటిని. గాఢాంధకారము నలుగడల వ్యాపించియుండెను. మార్గము నఁగల దీపముల కాంతియు నా గాఢాంధకారమున నణంగి యుండెను. మార్గమించుకంతయు గోచరింపకుండెను. నిర్మానుష్యమైయుండెను. చీమ చిటుక్కుమనిన, లోకమంతయు మేలుకొనునంతటి నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఒంటి గంటకు బూర్వము విశేషముగ వర్షము కురిసియుండుటఁబట్టి, మార్గమంతయుఁ బురదమయమై యుండెను. నేను మెల్లమెల్లగాఁ బోవుచుండు సమయమున హఠాత్తుగ నాదృష్టి, యొకయింటఁ బ్రజ్వలించుచున్న దీపముపైఁ బడెను. ఆయిల్లింతకు బూర్వము నిర్జనమైయుండుట నెఱుఁగుదును. ఆయింట నింతకుఁ బూర్వము ముగ్గురు నలుగురు చచ్చియుండుటఁ బట్టి చాలకాలమునుండి నేటివరకు నిర్జనమైయున్నది. ఆయింట భూతములు సహితము గలవను వదంతియుఁ గలదు. అట్టి యీ గృహమున దీపముండఁ గారణమేమైయుండునో యను సందేహమున, నేనచటికేగితిని, గాని............

గోవిం—భయకారణమున నీవు లోని కేగియుండవేల

తలంచెద.

రక్షకభటుఁడాశ్చర్యమున, గోవిందబాబుఁ జూచు చుండెను.

గోవిందబాబు మందహాసముఁజేయుచు, "భయము లేదు నేనచట లేను."

భటు—బాబూ! మీరనినట్లు భయముఁ జెందితిని. నిశ్చయము. నేను మనుష్యమాత్రుసకెంతమాత్రము భీతిలను. భూతమనిన జంకెదను. అంతచే నాతోడివాని పెచ్చుట మంచిదని యెంచితిని. వెంటనే నేనచటనుండి నుగిడిపోయి నాతోడి రక్షకభటునికై మార్గముపైఁబడితి.

గోవిం—అట్టి సమయమున మార్గమున నెవనినైనఁజూచి యుందువా?

భటు—మార్గమున నెట్టివాఁడు నాకంటఁబడకుండెను.

గోవిం—అనంతరము నీవు తిరుగ నాస్థలమునకు వచ్చి యుందువు.

భటు—అవును బాబు. పోకఁదప్పునా? సర్కారుతోఁ బనిగదా? అపుడుమాత్రము నిలుచుక ధైర్యముఁ దెచ్చుకొంటిని. ఆయింటి కవాటమును సమీపించి, చేతితోఁ దట్టునప్పటికి, దలుపు తెఱవఁబడియే యుండెను. గవాక్షము ప్రాంత సమీపముగ దీపముండుటఁగాంచితిని. పిమ్మట నే నా క్షేత్రముఁ బ్రవేశించి నలుగడలఁ బరికించి చూడగా,......

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

సప్తమ పరిచ్ఛేదము.

మేమిరువురముత్సుకతతో, రాఁబోవువానికై నిరీక్షించుచుంటిమి. నిశ్చయముగఁ జంపిన మహానుభావుఁడే వచ్చియుండునని భావించితిని. వచ్చిన వాఁడాతఁడు గాకుండెను. ఇంతయేల ? పురుష విగ్రహమైనఁగాకుండెను. మిక్కిలి ముదుసలియగు నొక స్త్రీ—యతి కష్టమున మెల్లగ గృహమునఁ బ్రవేశించెను. నేనాశ్చర్యమున, గోవిందబాబు ముఖమును నిరీక్షించుచుంటిని. గోవిందబాబు మాత్రము స్థిరదృష్టితో, నావృద్ధురాలినిఁ జూచుచుండుటయుఁ గాంచితిని.

తన కర్ణభూషణము) నావృద్ధకొసంగి, "యియ్యది నీకొఱకు రక్షై యుంచునని యిప్పటికి కెత్తించితిని" యని పలికితిని.

అధిక సంతోషమున, నావృద్ధ, యాకర్ణభూషణముఁ దైకొని, మాటిమాటికి ధన్యవాదముఁ జేయుచు, మెల్లమెల్లగ గృహమునుండి యీవలకు వచ్చెను. గోవిందబాబు సత్వరగతిని లేచి నిలువఁబడెను. ఆతఁడా వృద్ధ ననుసరించునని యూహించితిని. కాని యాతఁడట్లొనర్పక, గవాక్షమునుండి చూచుచు నిలువఁబడెను. నేను గోపమూర్తని సమీపమున నిలచి చూచుచుంటిని. వృద్ధ యతికష్టముపై, మెల్లమెల్లగ మార్గమునంబడి పోవుచుండుటఁ గాంచితిని. గోవిందబాబామె వైఖరిని, నిదానించుచుండెను. వృద్ధ, దృష్టిపథమునుండి తప్పిపోవుటఁబట్టి, కుర్చీపైఁ గూర్చుండెను. ఆతఁడేమియుఁ బలుకకుండుటఁగని నేనేమి గ్రహించినారని ప్రశ్నించితిని. గోవిందబాబు నన్నుఁగాంచి "ఆతఁడే, యీవిధముగ వచ్చియుండవలెను. లేక వాని సంబంధముగల స్త్రీయైయుండవచ్చును." అని పలికెను.

నేను—వాఁడే యైన నేల విడిచిపెట్టవలెను ?

గోవిం—సందేహమున్నది. బాగుగ వినుఁడు. ఒకవ్యా డాతఁడే, యీవిధముగ వేషముఁదాల్చి వచ్చిన, నాతనిఁ బ్రశంసింపఁదగినదే. అట్టి యనుమానమున, మనము తప్పి జెల్లినపుడు, నిశ్చయముగ నీమె వృద్ధయైనచో, మనకార్య

లగు రహస్యపరిశోధకుల కశక్యమైన కార్యమును వీరిమూల మున నెఱవేర్చుకొనఁ జాలుదును.

నేను—వీరిని యీ ఘోరకార్యమునఁ నియోగించితిరా యేమి ?

గోవిం—అవును.

నేను—ఎందుకొఱకు ?

గోవిం—పిదప తెలియఁజాలుదురు. నేను దేనినిఁ గోరు దునో, వీరివలన నెఱవేరును.

ఇఁక తర్కించి యడుగుట మంచిది కాదని యూహించి పలుకకుంటిని. గవాక్షమునుండి మార్గముఁ బరికించుచుంటిని. అంత సత్వరముగ సూర్యమల్లుఁడు మాగృహ సమీపమున కుత్ఫుల్లవదనుఁడై వచ్చుచుండుటఁగాంచి గోవిందబాబునకుఁ దెలియజేసితిని. గోవిందబాబు లేచి వానిఁగాంచి, ననుఁ జూచి యిట్లనెను. "అవును. ఇపుఁడీతనిమూలమున విశే షాంశముల వినఁజాలుదుము."

నేను—ఎట్టి విశేషములను ?

గోవిం—ఇప్పుడే వినఁగలరు.

అంతలో సూర్యమల్లుఁడు సమీపించి చిఱునగవున "గో విందబాబూ ! హంతకుని యింత త్వరలో పట్టజాలినందుల కు మీరు నన్ను ప్రశంసింపవలయును. ఒక విధమునఁ గా దనేక విధములఁ బ్రశంసింప వలసియుండును."

మాయింట నొక భాగ్యస్త్రేకీయ వలసి వచ్చినది. నిన్న నొక మహారాష్ట్రుడు చంపఁబడినట్లు విని, చూడఁబోయి యుంటిని. బాలకృష్ణ లక్ష్మణరావను నతఁడే చంపఁబడి నట్లు తెలుసుకొంటిని. ఇతఁడు నిరక్ష్యముగ నిశేషధనము వెచ్చించువాఁడగుటచేఁ దగిన వాఁడను నభిప్రాయము నా కుండెను. శంకరరామ్ పాండురావును నాతఁడీతనితోఁ గలసి యుండెడివాఁడు. వారిరువురుఁ బ్రతిదినము త్రాగుట యందలవడినవారు. మఱియు......... అని చెప్పఁబోవు చు మఱి యేమియుఁ బలుక జాలకుండెను. నేనాతనితో "ఎంతమాత్రము దాచిన లాభములేదు. ఉన్నది యున్నట్లు తెలియఁజేయుము" ని పలుకగా, ముసలి, "వారిరువురు నొకనాటి రాత్రికాలమున నాకుమారి యెడ, నతిచరింప నుద్యమించిరి. వారి యభిప్రాయమును గ్రసించి, నా కూతురధికముగ దుఃఖించెను. నా కుమారుఁడు గోకుల ప్రసాదు వీరి దురభిప్రాయము నెఱింగి వారిరువుర నింటినుండి తొలఁగింప నుద్యమించెను. నాకుమారుఁడుఁ దనకు దుశ్చా రిత్రమంతయుఁ దెలిసెనను నభిప్రాయముననో, లేక మఱి యేమి కారణముననో, వారిరువురు నొకనాటిరాత్రి యెనిమి ది గంటల వేళను, రెయిల్వే స్టేషనునకుఁ బయలు వెడలి పోయిరి. వారు తొలఁగిపోవుటకు మేము మిక్కిలి సంత సించితిమి. కారణమేమైయుండునో గాని, తిరుగ వారిలో

బెదరించి యావలకుఁ దిరుగ ద్రోసివైచెను." అని పలికెను. మరల నేనామెంగాంచి "నీకుమారుఁడెన్ని గంటలకింటికి వచ్చియుండు" నని యడిగితిని. ఆవృద్ధ "రెండు గంటలు గతించినపిమ్మట వచ్చియుండు" నని పలికెను. "ఇంత వృద్ధాంత మేసమయమునకేగి యుండునో చెప్పఁగలవా ?" అని నేఁబ్రశ్నించితిని. "చెప్పనేకేమి ? గోకులదాసు వచ్చు పర్యంతము మేలుకొనియుంటిమి. అతఁడు వచ్చుచుండగా, నొకనిమూలలపైన, సభాగారినుండి వర్తమానము వచ్చుటచే, రెయిల్వేస్టేషనునకుఁ దిరుగఁ బోవలసి వచ్చెన"ని యామె ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. అనంతరము నేను వృత్తాంతాలు నిశ్చయమును వచించెనని యూహించియుఁ దిరుగ "బాలకృష్ణుఁడు నీకుమారునితో నేమైనఁ బలికియుండునా" యని ప్రశ్నించితిని. అందుకామె "నాకుమారునకు భీతిల్లి యాతఁడు పలాయనుఁడై మార్గమున వచ్చుచుండిన యొక్క బండిపైఁగూర్చుండి యెచ్చటికో యేగినట్లు నేనెఱిఁగితిని.

"అట్లయియుండున"ని యూహించి యేతెంచితిని. అనంతరము రెయిల్వేస్టేషనునకుఁబోయి, గోకులప్రసాదుఁగూర్చి జిజ్ఞాసఁజేసితిని. ఇంతకన్న యధికమగు ప్రమాణ మేమున్నను. గోకులదాసు కొట్టియుండును. అతఁడు కొంత కాలమునకుఁ జచ్చిపోయియుండును. అనంతరము గోకులదాసా మృత కళేబరమును గొంపోయి యాయింటఁ బడవైచి,

సత్యమును గ్రహించితివా ?

రామ—నిజమో యబద్ధమో, యెఱుంగుటకేమియు లేదు ముసాఫరుఖానాలో, స్వచక్షువులతో, మృతకళేబరమును చూచివచ్చితిని.

గోవిం—మంచిది. మఱియొకమా రంతయు వినవలసి యుండును.

రామ—పోస్టుప్యూను మూలమున, వాని నివాసస్థలము దెలుసుకొని, గోకుల ప్రసాదుని యింటికేగితిని. వాని యింటి సమీపమునఁగల దుకాణమునద్ద, వానియింట నద్దెకున్న యామహారాష్ట్రులిరువురు మఱియొక తావునకుఁబోయి నట్లు వినియుంటిని. వెంటనే స్టేషనునకుఁబోయి తెలుసుకొనగా, నిరువురు మహారాష్ట్రు లెనిమిది గంటలపైని, స్టేషనునకు వచ్చినట్లు తెలిసినది. మఱియు నొకనివలన వారిరువురిలో నొకఁడచ్చటనుండి వెడలిపోయినట్లు వింటిని. ఘూటను శకటము వచ్చిన సమయమైనప్పటికి వెడలిన యతఁడు తిరుగ రాకుండెనట, అందుచే, నతనికై నిరీక్షించుచున్న రెండవవాఁడు, కొంతవఱకు వేచియుండి, యనంతరము, ముసాఫరుఖానాకుఁబోయి యుండెనట.

సూర్య—తరువాత.

రామ—తరువాత నేనీయుదంతముఁ దెలుసుకొని, వెంటనే ముసాఫరుఖానాకుఁ బోయియుంటిని. నిశ్చయముగ

మొక నుపయోగించుటకు దెచ్చి యుండును. విధివశమున నొకదానికొకటి జరిగియుండును.

సూర్య—ఈ ఘోరకార్య రహస్యమును సర్వమెఱింగి యుందురా ?

గోవిం—నిరాఘాటముగా నిస్సందేహముగా. కేవలము తెలుసుకొనుటలో నే మున్నది. వాని నామము సహితము దెలియఁజేయగలను.

రామ—ఎఱింగిన పిమ్మట మమ్ము సందేహమున నుంచ నేల ?

గోవిం—నాను మెఱింగినంత మాత్రమున లాభమేమి ? వానిఁబట్టుకొనవలెఁ గదా ? నేనిప్పు డెట్టి విషయములఁ జెప్పఁజాలినను వానిఁబట్టుటలోఁ గష్టమున్నది గదా ? ఆతఁడు నాకు లభించునప్పుడు గదా, వాని నామమునుఁ దెలియఁ జేయఁదగియుండును.

నేను—ఈపై నిట్టిఘోరకార్యములఁ జేయఁబూను కొనునా ?

సూర్య—డాక్టరుగారి ప్రశ్నము సమంజసముగ నున్నది.

గోవిం—అందుఁగూర్చి యిప్పుడు విచారింపఁబని లేదు. ఆతఁడెట్టి కార్యముల నీపైఁ జేయఁడు. నేను వానిఁబట్టుకొను నుద్యమములో నున్నాను. శీఘ్రముగఁ గార్యము సఫలమగును. అప్పుడు సర్వము విశదమగును. ఇప్పుడు నను

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

దశమ పరిచ్ఛేదము.

వారిరువురు లేచి నిలచియుండ, మేమిరువురము నితరాంశములఁగూర్చి ప్రసంగించుచుంటిమి. అంత హఠాత్తుగా, గూఢచారుఁడగు నన్నియా యేతెంచెను. గోవిందబాబు తనిఁజూచి, మామువ్వురవైపుఁగాంచి "సావధానముగ నుండుడు. మీరిపుడొక నూతనాంశము వినఁగల"రని హెచ్చరించి పలికెను. పోలీసువారిరువురుఁ గూర్చుండిరి. గోవిందబాబు నన్నియాను గాంచి "నన్నియా! విశేషములేమి?" అని ప్రశ్నించెను.

అనంతరము గోవిందబాబు నను గాంచి "మీరుసహితము రావలసియున్నది. తిరుగ మనము శీఘ్రముగనే రావచ్చును." అని పలికెను. పోలీసునాఁ డిరువురుఁ త్ర్యంబకరావును విడువక పట్టుకొనియే యున్నారు. త్ర్యంబకరావు చిఱునగవున "మీరు భీతిలవలదు. పాఱిపోవు వాఁడను గాను. శృంఖలములుండ మీరు పట్టుకొననేల ? విడువుడు" అని పలికెను.

గోవిం—విడచిన భయమేమియు లేదు. విడువ వచ్చును గాని... ... ...

అనంతరము త్ర్యంబకరావు తెచ్చిన బండిపై, నిరువురుఁ గూర్చుండిరి. సూర్యముఖుండు మెల్లగఁ బాదచారియై బండి ననుసరించి వెడలుచుండెను. నేను, గోవిందబాబు, మఱియొక శకటము రాఁబఱచి దానిపై బయలు వెడలితిమి. పోలీసు స్టేషనుకేఁగి, త్ర్యంబకరావుతో, సూపరెండెంటు వారిమొదటఁ బోయితిమి. రామసుందరుని వలన, సమస్తము గ్రహించి త్ర్యంబకరావుఁజూచి సూపరెండెంటిట్లనెను. "నీవు చెప్పఁదలఁచుకొను విషయములున్నవా ? ఈహత్యలఁ జేసిన వాఁడవు నీవేనా ?

త్ర్యంబకరావేమియో చెప్పఁబోవుచుండ, సూపరిండెంటు దొరగారాతనితో "నీకుఁదగిన సావధానమొసఁగి, నీవు చెప్పఁబోవునది వినుట యుచితము. నీవాఙ్మూలము వ్రాసు

కార్యమున కంగీకరించుటంబట్టియు నేను నిశ్చయముగ స్వర్గ
సౌఖ్యాననుభవించుచున్నాను. మీరు నాశరీరము బంధించి
నను నాయాత్మను బంధింపఁజాలరు గదా? ఈచరిత్ర
యంతయుఁ జెప్పుటకంటె వ్రాయుటయే సమంజసమని నాకు
దోఁచుచున్నది. మీకు నాయందు విశ్వాసమున్నఁ గాగిత
ముఁ గలము నొకమారొసంగుఁడు. నేను సమస్తము వ్రాసి యొ
సంగఁగలను, చచ్చిన యీ పాపాత్ములిద్దరు నన్ను నశిం
పఁజేసి తాము సహితము నశించిరి. అందుకు వారికిఁదగినట్లు
నేను ప్రతిహింసకుఁ బూనుకొన వలసి వచ్చినది. అది
సారాంశము.

సూప—సమస్తాంశముల విచారణ సమయమునఁ జెప్ప
వలసి యుండును.

త్ర్యంబ—విచారణ పర్యంతము వాంఛించిన లాభము
లేదు.

సూపరెండెంటు దొరవారాతని ముఖమండలముం జూచు
చుండెను.

త్ర్యంబ—మీ రేవిధముగనైన భయముపడనక్కఱలేదు.
ఆత్మహత్యఁ జేసుకొందునని మీరూహింప వలదు. నే నేరో
గముచేఁ బీడింపఁబడుచుంటినో, దానిచే శీఘ్రముగ నే చని
పోవఁగలను. కేవలము ప్రతిహింసను సాధింపవలయునను
తలంపుతో నింతపర్యంతము జీవించి యున్నాను. నాకోరిక

ప్రైవేటు వార్డులో ఎవరో ఒక రోగి యున్నట్లు గాక, యిప్పుడే యితని దైవానుకూలమున నెఱవేరినది.

సూపరెంటెండెంటు దొరగారు మమ్మెల్లఱఁజూచెను.

గోవిం—మీరు డాక్టరుగారు. రోగిని బరీక్షించినఁ ద ప్పుండునా ?

సూప—తప్పేమియు లేదు. నిశ్చయముగ నట్లొనర్పుట యుంచితమె.

అనంతరము నేను, సూపరెంటెండెంటు దొరవారి కోరికపై నేనా రోగిని బాగుగఁ బరీక్షించి "ఈతఁడు రక్తపిత్తరోగముపై క్షయరోగముచే సహితము పీడింపఁబడుచున్నాఁడు. హఠాత్తుగ నే కారణముచేనైన, హృదయ ముద్రేకించు నపుడు, వెంటనే మృత్యువు సంభవించుట సహజమ" ని పలికెను. అంత దొరగారు త్ర్యంబకరావుఁజూచి "నీవు కోరినట్లు కాగితముఁ గలము నిప్పింపగలము. సమస్తము మాకుఁ దెలియుట యవసరము" అని వచించిరి. రామసింహునిఁగాంచి "ఈతని మేజస్ట్రేటువారి యొద్దకుఁ దీసుకొని పోయి, ప్రమాణ పత్రమును వీనిచే వ్రాయింపుము. అనంతర మితనికిఁ కాగితముఁ గలము నొసంగుము." అనియాజ్ఞాపించి నన్ను గాంచి "రేపు మీరు పదునొకండు గంటలకు రావలసియుండును" అని పలికిరి. అనంతరము మేమెల్లఱముఁ బైకివచ్చితిమి. గోవిందబాబు త్ర్యంబకరావుతో "నొక యంశము మాత్రము నీనుండి వినగోరుచున్నాను." అని పలికెను.

త్ర్యంబ—ప్రశ్నింపుడు.

గోవిం—కర్ణభూషణముఁ గైకొన వచ్చినవారెవరు ?

త్ర్యంబ—సందేహమేల ? నేనే. శైశవమునుండియు నిట్టి వేసములయందుం దాగితేలిన వాఁడను. ప్రతిహింసను సాధించుటకుఁ బూనుకొని యమిత కష్టములకు లోనైతిని. నేర్పుగల మీవంటివారి కనులఁగప్పి నేనింతటికార్యమొనర్చితినని యూహించి సంతసించుచున్నాను.

గోవిం—సంతసించితిని. నీసామర్థ్యము పొగడఁదగినది. నీవే మగవాఁడవు.

త్ర్యం-మీసామర్థ్యమునే తొలుత కొనియాడదగియున్నది.

ప్రతిభ

ప్రథమ ఖండము.

ఏకాదశ పరిచ్ఛేదము.

త్ర్యంబకరావును మేజస్ట్రేటువారి సన్నిధికిఁ గొంపోయిన నాటిరాత్రి నేను, గోవిందబాబు, విశేషముగఁ బ్రసంగించుచుంటిమి.

నేను—కార్యదీక్షయందు తమకుంగల యోరుపత్యద్భుతము. పూర్వము మీరు పలికిన పలుకులన్నియు నిశ్చయములని నాకుఁ దోఁచుచున్నవి.

గోవిం—ఈయంశమునం దేమియుఁ గష్టము లేదు.

నేను—ఆశ్చర్యముగ నున్నదే. కఠినము లేదనుచు—

గోవిం—అవును. సాధారణ వివేచనా నైపుణ్యమున నీకార్యమును సాధింపఁ గలిగితిని. ఇందాశ్చర్య మేమియు లేదు.

నేను—అవును. నిశ్చయమనియే చెప్పవలెను. మీరీ విధముగ నింతకుఁ బూర్వమే చెప్పియున్నారు.

గోవిం—చిన్న రహస్యమున్నది. సాధారణముగ నిట్టి కార్యములందు సాధారణులైన రహస్య పరిశోధకులు తమ కనులకుఁ గనఁబడుచున్న దానినే, యాధారముగఁ గైకొని కార్యక్రమమున కుపక్రమించుచుందురు. దానివలన లాభ ముండదు. ఎప్పుడైన, నిట్టి కార్యములయందు ప్రత్యక్షము గఁ గనఁబడుచున్న దాని విడచి యప్రత్యక్షమును గ్రహింప ప్రయత్నింపవలెను. అయ్యది వివేకపాకమునఁగాని సాధిం పఁబడదు. ఎటన, ప్రత్యక్షముగఁ గనఁబడుచున్న మేఘముఁ బట్టి, గర్జనముఁబట్టి యనుకూల వాయువుఁబట్టి వర్షించునని సులభసాధ్యముగ నూహింప వచ్చును గాని, యట్లే కారణ ము పై వర్షించునో, యాకారణమును గ్రహింప సులభమగు నా? ప్రత్యక్షముగ నున్న పరిపక్వ ఫలముఁగాంచి, ఫలిం చెనని చెప్పవచ్చుఁగాని, యేకారణముపైఁ బరిపక్వావస్థను వచ్చెనో గ్రహింప సులభమగునా?

నేను—నేను మీపలుకులఁగల వాస్తవిక భావార్థమును గ్రహింపఁజాలకుంటిని.

దాపు లేదని తొలుతనే చెప్పియుంటిగదా. నాగరికులు వసించు పట్టణములోనుండునట్టి యెక్కాబండివాడు, నాగరికు లుపయోగించు పాదరక్షలు గలిగియుండు నని, పాదరక్ష చిహ్నములు బట్టియే గ్రహించితిని. కనుక యిరువురకు మాత్రమే తావుగల యెక్కాబండిలో నున్నవాడు చంపబడినప్పుడు, వానిజాపునాడు బండివాడై యుండవలెను.

నేను—అది నిశ్చయమని యూహింపవచ్చును.

గోవిం—చంపినవాడు బండివాడగుటచే, బొల్చుకొనుటను వలనుపడదు. అందుచే పురమునందుగల యెక్కాబండ్లం బరిశోధింప నారంభించితిని.

నేను—ఆశ్చర్యము. ఆశ్చర్యము.

గోవిం—వినువారికి నాశ్చర్యముగ నేయుండును. బండివాని గ్రహింపఁ బ్రయత్నించుటలో, నింటఁగల పాదచిహ్నములు తోడైనవి. పేరు మార్చుకొనినను, మార్చుకొనకుండినను వేషము మాత్రము మార్చియుండవలెను. కాని యాతఁడు పేరు మార్చుకొనకుండెను. క్రమక్రమముగ గూఢచారుఁడగు నన్నియా వలన, నాతఁడు నిశ్చయమైన నామముతోనే, వేషము మార్చుకొని యున్నట్లు గ్రహించితిని. అనంతరము నా గూఢచారుని మూలమునే, బండి కావలసియున్నదను మిషచే, రప్పించితిని.

నేను—వేషమాత్రముననే బండివాఁడై యున్నప్పుడు,

ప్రతిభ

ద్వితీయ ఖండము.

ప్రథమ పరిచ్ఛేదము.

—(త్ర్యంబకుని చారిత్రము)—

చంపినవాఁడెవ్వఁడు? చంపఁబడినవారెవ్వరు? లోకము నన్నేల దూషింపవలెను? లోకమునకుఁగల దురభిప్రాయము నామూలమునఁ దొలంగుఁగాక. లోకము నన్ను "హంత" యని దూషించుచుండఁగా నేసహింపఁగలనా? నాకు చిత్త శాంతి యుండునా? అందుచే, నా జీవిత రహస్యము లోకమునకు వెల్లడిఁజేయ నిశ్చయించుకొని, వ్రాయనారంభించె దను. వినియెదరు గాక. నా జననీ జనకులు శైశవ

కతనికొక కుమారిక జన్మించెను. తన కూతునకు చందన భాయి యను నామధేయమిడి, మిక్కిలి గారాబమునఁ బెంచుచు ముద్దు ముచ్చటలఁ బ్రోచుచుండెను. నాయందు చందనభాయికి ప్రేమ మెండుగనుండెను. నేను సహితము, నాప్రాణముకంటె హెచ్చుగ, ప్రేమమునఁ జందన భాయినిఁ జూచుచుండెడి వాఁడను.

ఆమెకుఁ బదునెనిమిదేండ్లు వచ్చిన యనంతరము, గుణవంతరావు నాకిచ్చి, మహావైభవంబునఁ బెండ్లిఁజేసెను. నేను సౌఖ్యమను సముద్రమున నే, యెల్లప్పుడీదులాడుచుండెడి వాఁడను. నాకుఁగల సౌఖ్యమీలోకమునకు లేదని గర్వించుచుంటిని. కాని రాఁబోవు నాదురవస్థ నెటు గ్రహింపఁ జాలుదును. నాప్రాణప్రియ యగు చందనభాయికి విషమ పరిణామము వచ్చునని కలనైన నెఱుంగకుంటిని.

ఇట్లుండ, బాలకృష్ణుని తండ్రి పరలోకమునకుఁబోయెను. పాపస్వరూపుఁడగు బాలకృష్ణుఁడు మాకధిపతి యయ్యెను. వీనితండ్రి మిక్కిలి యోగ్యుఁడగుటంబట్టి జనస్తుతికిఁబాత్రుఁడయ్యెను. కొలఁదికాలమునకే దురాత్ముని యపకీర్తి నలుగడల వ్యాపించి, తండ్రి సత్కీర్తిని కలుషితముఁజేసెను. బాలకృష్ణుఁడు మిక్కిలి క్రూరుఁడనియు, దయా దాక్షిణ్యములు లేని కఠినచిత్తుఁడనియు, సంతతము విషయలోలుఁడనియు, లోకము బాగుగ నెఱుంగును. ఆతఁడు, తన ప్రజల

వచ్చెను. నేను విచారమునకుఁ గారణమేమని ప్రశ్నించి నను నాతఁడేమియు లేదని మాత్రము ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

తిరుగ బాలకృష్ణుఁడు పిలుచుచున్నాఁడని యొకఁడేతెంచెను. గుణవంతరావు రాఁబోనని నిరాకరించెను. నేను తిరుగ నాతనిఁగూర్చి ప్రశ్నించితిని. నాప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తరమొసంగక వేఱుమాట ప్రసంగించుచుండెను. నేను గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి జిజ్ఞాసఁజేసినను, నాతఁడు నన్నేమియు నడుగవలదని చెప్పెను.

ఈ పలుకులకు నేను మిక్కిలి నొచ్చుకొంటిని. గుణవంతరావునకు నాపై నధిక ప్రేమము గలదు. నాయందెట్టి రహస్యమాతనికి లేదు. కారణమేమియో గాని, యిప్పుడు విచారమనస్కుఁడై "నీకా ప్రసంగముతోఁ బనిలేద" ని చెప్పెను. నేనాతని మైఖరిఁగనుఁగొని, మాఱుపలుక సాహసించకుంటిని. బాలకృష్ణుని పిలుపునకు రానేక మిషలఁబెట్టి తప్పించుకొనఁ బ్రయత్నించెఁగాని కార్యము లేక పోయెను.

అనంతరమాతని ప్రధాన సేవకుఁడగు శంకరరామ్ పాండు రాముఁడనువాఁడు మాయింటికివచ్చి, గుణవంతరావుతో రహస్యముగఁ బ్రసంగించుచుండెను. ఏమి ప్రసంగించుచుండిరో యను కుతూహలము నడంపఁజాలక, రహస్యముగ వారిప్రసంగమును వినుచుంటిని.

పాండు—అధిపతి యాజ్ఞ యెట్టిదో యెఱుంగకుంటివి.

ఆతఁడు కోపించిన, నీకు దిక్కున్నదా? ఆతని స్నేహము గౌరవాస్పదమని యెఱుంగవా?

గుణవం—ఆతఁడు మాకధిపతి. మఱియుఁ చంద్రశివాంటి వాఁడు. ఆతఁడే దారుణముగాఁ బూనుకొనిన మాకు దిక్కేమున్నది.

పాండు—ఈ పలుకులేల? నీకు భాగ్యదశ చేకూరనుండ నేల విడచిపెట్టెదవు. నీపుత్రిక రాజ్ఞియగుటకన్న నీకేమి కావలెను.

గుణవం—ఇట్టి పలుకులు మీరు పలుకరాదు. నేను వినరాదు. మీరు నాస్థితిలో నున్నట్లూహింపుడు. నా పుత్రిక వివాహితయై యుండ నిట్లు కోరవచ్చునా?

పాండు—వినకపోయిన నీకు సర్వనాశనము సంభవించును. నీపుత్రిక రాజ్ఞికానున్నప్పు డంగీకరింపక తప్పదు. చెలిమిచే, సాధ్యముగాకున్న బలిమిచే సాధింపనగును. నీ పుత్రికయు నిర్భాగ్యురాలుగ నుండును.

గుణవం—సంసారములో భగవంతుఁడు లేకుండునా? దిక్కులేనివారికి దైవమేదిక్కు. ఇది యాంగ్లేయ రాజ్యము.

పాండురాముఁడోహో యట్లనా యని యట్టహాసముఁ జేయుచు "వలదు సుమా. వినకుంటివి. ఈరాత్రి నీపుత్రిక బలాత్కారమున సాధింపఁబడును. ఎవఁడాపెఁ గాపాడఁ

మని గద్గదస్వరమునఁ బలికెను.

నేను—చందనా! నీవనవసరముగ కాతర భావమునఁ జెందుచున్నావు. ఆదురాత్ముఁడు మనల నేమియుఁ జేయఁ జాలఁడు. నాకంఠమున బ్రాణముండ నీకేమిభయము?

చందన—మనకు దేవుఁడే దిక్కుగుఁగాక.

నేను—మనమెట్టయిన, రెయిల్వే స్టేషనున కేగితిమేని సురక్షితముగ నుండఁజాలుదుము.

చందన—ఉన్న ధైర్యమంతి యొక్కటి గదా? దైవము తోడ్పడుఁగాక. త్రోవను విధివశంబున దుర్దశ ప్రాప్తించు నను భయమున మీతో నొకటి చెప్పఁదలంచుకొంటిని.

నేను—సందేహమేల? చెప్పుము.

చందన—నాశిరమునఁ గరమిడి ప్రమాణముఁ జేయుదు రేని చెప్పెద.

నేను—నిశ్చయముగ నీపలుకులఁగల ప్రత్యక్షరము జరుగునట్లు ప్రమాణముఁ జేసెదను. నీపలుకుల నాదరింపకుందునా?

చందనభాయి, తన కర్ణభూషణమును నాకరమునందిడి "ఈ కర్ణభూషణము నాయందుఁబ్రీతిగ మీరు పరిగ్రహింపుడు. ఒకప్పుడు నన్ను మఱచిరేని, యీభూషణము నన్ను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చును."

నేను—నీవిట్లనవచ్చునా? నాకంఠమునఁ బ్రాణముండగా

మఱియు మన ప్రయత్నముల నెఱుంగవచ్చి యుండును.

నేను—మార్గమున వీరివలన మనకు హాని వచ్చునని యూహించుచున్నారా ?

గుణవం—చెప్పం జాలను. శీఘ్రముగం బోవుటయే మంచిది.

నేను—హాని కుగాంచారమునకు నిశ్చయించితేని, తిరుగ గృహమునుం జూడంజాలరు. ఇది నిశ్చయము.

గుణవంతరావేమియుం బలుకకుండెను. నేను సహితము మాటలాడకయే, శీఘ్రముగం బోవుచుంటిని. స్త్రీ లిరువురు మాతో సమముగం గఱ్ఱముపై వచ్చుచుండిరి. భార్య గుఱ్ఱముపై వచ్చుచుండెను. మామూటలన్నియు నాగుఱ్ఱముపై నున్నవి, గుఱ్ఱము మెల్లగ వచ్చుచుండెను.

* * * * * * *

ఇట్లు రాత్రి పది రెండు గంటల పర్యంతము మార్గము నతిక్రమించుచుంటిమి. ఇప్పటికి మార్గమున నెట్టి హానియు లేకుండెను. వైరులనుండి రక్షింపఁబడితిమనియు, మఱిహాని యుండదనియు - నిశ్చయించుకొంటిమి. బడలికచే మెల్లగ నడచుచుంటిమి. క్రమ క్రమముగ దిక్తటముం జీకటులు తొలఁగుచుండెను. వెన్నెల తలసూపుచుండెను. మా హృదయమున భయాంధకారము సహితము తొలంగెను. వెన్నెలయుం బరిస్ఫుటముగ నెల్లెడలం విరాజిల్లుచుండెను.

గుణవం—ఇక భయముండదని యెఱుంగుము.

నేను—ఆ దుర్మార్గులింత దూరము వచ్చి హానిచేయఁ గలరా ?

అత్త—దైవముండ భీతిలనక్కఱ లేదు.

ఈపలుకుల విని గుఱ్ఱముపై మెల్లగవచ్చుచున్న నాభార్య నంఁగాంచి "ఇప్పటికైన హాని తొలంగెననియనుకొనరాదు. మనమేమఱి యుండరా" దని యనెను. నే నామెభావము నెఱింగియు నేమియుఁ బలుకఁ జాలకుంటిని. ఎల్లఱము నిశ్శబ్దముగ, దైవముపై భారమునిడి నడచుచుంటిమి.

ప్రతిభ

ద్వితీయఖండము.

తృతీయ పరిచ్ఛేదము.

దైవము నాపైఁ గృపగలిగి యున్నవాఁడను ధైర్యమున క్రమక్రమముగ శీఘ్రగమనమున, వెన్నెల త్రోవఁ జూపుచుండ, మార్గము నతిక్రమించుచుంటిమి. నాభార్య ప్రతిక్షణము కాని తప్పదను ననుమానముతో నలుగడలఁ గలయ జూచుచుఁ, జీమ చిటుక్కుమన బరికించుచు దేహమునిండఁ గనులఁ బెట్టుకొని మెల్లగ గుఱ్ఱముపై వచ్చుచుండెను. గుంపు గుంపులుగనుండు డొంకలఁ జూచినను, త్రోవఁగల మెట్టలఁ గాంచినను నిరుచాయల దట్టముగ వ్యాపించియున్న

అనంతరము తెలివి యించుక చేకూరునప్పటికి, నాశికా పురమునఁగల ధర్మౌషధాలయమునఁ బడి యుంటిని. కృషీవళులు మార్గమధ్యమున దొంగలచేఁగొట్టఁబడినట్లు సర్వము గోలుపోయినట్లు పోలీసువారికెఱింగించి, ఔషధాలయమున నన్నుంచిరని వినియుంటిని.

పిమ్మట పోలీసువారు ప్రయత్నించిరి గాని కార్యము లేకపోయెను. నాభార్యఁగూర్చి యేమియుఁ దెలియకుంటిని. బాలకృష్ణుని దారుణకార్యముఁగాని, నాభార్యఁగూర్చి కాని నేనెవ్వరికిఁ దెలియజేయకుంటిని. ఒక మాసముపర్యంత మౌషధాలయమున నుంటిని. దినదినము నారోగ్యముఁ జెంది యౌషధాలయమునుండి విముక్తుండనైతిని. బాల కృష్ణుని, పాండురామునిఁబట్టి వధించుటయే కర్తవ్యమని యూహించి ప్రతిహింసకుఁ బ్రతిజ్ఞఁ గైకొంటిని. ఇదియే నాజీవితమునకు ముఖ్యకారణమై యుండెను.

"చందనభాయి జీవించియుండునా?" అను సందేహమున నాహృదయమున బలుతలంపు లూరుచుండెను. ఆమె పలికిన పలుకులు నాహృదయ పేటికయందు, ప్రజ్వలించుచుండుటచేఁ, బ్రతిహింసకుఁ బ్రతిక్షణము ప్రయత్నించుచుంటిని. నాశరీరముపైగల వస్త్రములఁ జూచుకొనఁగా నందు, నా ప్రాణప్రియ యొసంగిన కర్ణభూషణము గన్పట్టెను. నే నా భూషణముఁ జూచినంత, నారక్తనాళములయం దగ్ని

ప్రతిభ

ద్వితీయ ఖండము.

పంచమ పరిచ్ఛేదము.

నాసికాపురమునఁ దగినవసతిఁ బరిశోధించుకొని, యెట్టకేలకేర్పఱచుకొంటిని. అనంతరము కాగితములఁ గలముఁ గొని, వ్రాయవలసిన యంశముల వ్రాసి, మరునాడు రా గంగాధరరావున కొసంగితిని. ఆలేఖలంగల యంశములు:-

బాలకృష్ణ పాండురాములకు :—

మీరొనర్చిన దారుణ పాపకార్యమునకుఁ దగిన శిక్ష యొనర్పవలసి యున్నది. నేడు మొదలొకమాసము గడవొసంగితిని. సాహసమున్న యెడల నీ మాసములోపల

అందుఁ నేను సమీపమునఁ జేరి నరయుచుంటిని. ఆదివ
లెనే సూమప్పచరికి వచ్చుటకు విళంబమున్నదని, పాండు
రాముఁడెఱింగి, బాలకృష్ణునకుఁ జెప్పెను. బాలకృష్ణుఁడు
పాండురామునితో "అట్లయిన నీవిచటనుండుము. నేను తి
రుగ వచ్చెదను. విశేషకార్యమున్నద"ని యనెను. పాండు
రాముఁడు వలదని నిరాకరించినను, బాలకృష్ణుఁడు విశేష
ముగఁ ద్రాగియుండుటఁబట్టి, వాని పలుకులు గణింపక,
వాని నిందించి, లేచి నిలచెను. పాండురాముఁడు ప్రతి
మాలినను, బాలకృష్ణుఁడు పైకేతెంచెను. పాపము.
మృత్యువివలకీడ్చుచుండఁ బాండురాముఁడరికట్టఁ జాలునా?
నేను నాబండితో సిద్ధముగ నుండు నంతలో నతఁడొక యెక్కా
బండిపైఁ గూర్చుండి పోవుచుండెను. సత్వరముగ, వాని
శకటము పోవుచుండ, నేను సహితము వెన్నంటి పోవుచుం
టిని. మార్గమధ్యమున, బాలకృష్ణుఁడు దిగి, సారాయిఁ
ద్రాగ నొక దుకాణములోఁ బ్రవేశించి యించుక యాలస్య
ముపైని, తిరుగ తన శకటము నధిరోహించి పోవుచుండెను.
నేననుగమించుచుఁ బరికించుచుఁ బోవుచుంటిని. అనంతరము
వాని బండి, యాతఁడు నివసించియున్న గృహము నెదుట
నిలచియుండఁ గాంచితిని. ఆబండివాఁడు తనకు రావలసిన
యద్దె స్వీకరించుకొని, తనదారిఁబట్టెను. బాలకృష్ణుఁడా యిం
టఁ బ్రవేశించెను. నేనాస్థలముననే కాచుకొని యుంటిని.

అంత బాపమా బాలకృష్ణుఁడు తుఫ్ఫ్యు[redacted]చుచు నెట్టకే లకించుక పిక్కబలిమిఁజూపి, సమీపమునున్న నాబండిపై నెక్కి "తోలు. తోలు" అని నను హెచ్చరించెను. కోరిన కోరిక నెఱవేరఁ గాలము సమీపించెఁ గదా యని యుప్పొంగుచు, నేను వాయువేగముగ శకటముఁ దోలితిని.

మార్గము సగమతిక్రమించిన యంతరము చూచునప్ప టికి, నాతఁడు నిద్రించుచుండెను. నా యానందమునకు మేరయున్నదా? ఈనాటికీ దురాత్ముఁడొంటరిగ చేఁజిక్కె గదాయని నేను సంతసింపవలదా? పాపాత్ముని వధించుట పాపమగునా? నా హృదయమున శల్యముగనున్న ఈద్రో నెచటికిఁ గొంపోయి వధింపనౌనని భావించితిని.

సిటీమహాల్ వీధిలో నిర్మానుష్యముగనున్న గృహము నాకనులఁ బడెను. ఆ గృహసమీపమునకు నాశకటముఁ దోలుకొని పోతిని. అనంతరము బాలకృష్ణుని లోనికింగొంపోవ మేలుకొల్పితిని. ఆతఁడించుక మేలుకొని, తెలివి యించుకంత గలిగి, "యిదియేనా స్టేషను" నటంచుఁ బలుక నే నౌనని ప్రత్యుత్తరమిచ్చి, వాని నాగృహమునకుఁ గొంపోయితిని. ఆతఁడు సగము విడియు విడని కనులతో "దీపము లేకున్నదేమి" అని ప్రశ్నించెను.

నేను—భయమేమియు లేదు. దీపము ప్రజ్వలింపఁ బడును. అనిపలికి, బండి దీపముఁదెచ్చి గృహమునందుంచితిని.

హృదయాంతరాళమున నుద్రేకించుచున్న రోష క్రోధభార వహనక్లేశమునఁ, దాళఁజాలక, దీపము వాని మోము దగ్గరకుఁ గొంపోయి "బాలకృష్ణరావూ! నన్నెఱుంగుదువా?" యని ప్రశ్నింప, స్తంభీభూతుఁడై "ఎవడవు నీవు" అని పలికెను. మండువేసవియందలె మేనెల్ల మండుచుండ "నేనెవండనా? కాలయముఁడను. త్ర్యంబకరావని నన్నందురు. చందనాభాయి భర్తను జ్ఞప్తియున్నదా" అని పలికితిని. పాపమాతఁ డేమి చేయఁగలఁడు. విస్ఫారిత నేత్రములతో, మార్నుపడి చూచుచుండెను. క్షణమాత్ర కాలమున వానికి నిరాశపుట్టెను. వాని సర్వాంగములు కంపితములై యుండ విహ్వలభావమున, కంపితగద్గదస్వరమున భయస్వేద వదనమున ననుఁ గాంచి "ఓహో! నీవా? ననుఁ జంపెదవా యేమి?" అని యించుక గంభీరముగఁ బలికెను.

నేను—లేదు. చందనభాయితో ముచ్చటలాడ బంపెదను. నీచా! మృగమును జంపునట్లు నిన్నుఁ జంపనని తొలుతనే నీకుఁ జెప్పియున్నాను. ఇదుగో యిటు చూడుము మీ పేటికయందు రెండు వత్తులుగలవు. ఇందొకదాని యందు విషమున్నది. రెండవదానియందు విషము లేదు. ఇందొకటి నీవు గైకొని తినుము. నేనొకటి గైకొనితినెదను. న్యాయస్వరూపుఁడగు భగవంతుని ధర్మవిచార మెట్లుండునో

చూడవచ్చును. నీవైన, నేనైన జావకతప్పదు.

భయముచే, విహ్వాలభావమున, విషణ్ణవదనుఁడై హీన స్వరమున, దీనముగ "దయఁ దలచుము. క్షమింపుము. రక్షింపుము. ప్రాణదానముఁ జేయుము" ని పలికెను. నా సర్వాంగములు విద్యుద్వేగమునఁ, గంపించుచుండెను. ఎట్టి పాషాణమైన యాతని పలుకులకు ద్రవీభూతమై యుండుఁ గాని, నావజ్ర హృదయముమాత్ర మించుకంతయుఁ జలింప కుండెను. నేనేమిచేయఁగలను? ద్వేషమట్టిది. అప్పుడు వానిఁగాంచి నేనిట్లంటిని. "ఓరీ! దురాత్మకా! దయఁ దలంప వలెనా? క్షమింప వలెనా? రక్షింప వలెనా? ప్రాణదానముఁ జేయవలెనా? లోకములో నితర స్త్రీలఁ జెఱచి, చిరంజీవివై యుందువా?" అని యుద్రేకించి "గుణవంతరావును, వాని భార్యను, వాని కూతును జంపు నప్పుడు నీకు లేని దయ నీయెడ నాకిపుడెటనుండి వచ్చునని తలంచితివిరా? నరాధమా!" అనిపలికితిని.

బాలకృ—నేను చంపలేదు.

నేను—నీవుకాకున్న నీయాజ్ఞపై జరుగలేదా? చందన భాయిని నీవు బలాత్కరించునపుడు మఱియు నామె యాత్మ హత్యఁజేసుకొనినప్పుడు, నీదయా దాక్షిణ్యముల నేకాటిలోఁ గాల్చితివిరా? పాపాత్మా! దయయను శబ్దమున కర్థమైన నెఱుంగుదువా? చచ్చినట్లు, మాఱుమాటాడక, నీవత్తిఁ